

HALENIUS, PENTTI: Kahden Uudellamaalla sijaitsevan peltoaukean pesimälinnuston runsaudenarviointi. Salaojituksen ja pellonvaraustöiminnan vaikutus peltolintuyhteisöihin.

Pro gradu -tutkielma, 59 s + 36 liites.
Syyskuu 1980

Helsingin yliopiston eläintieteen laitos,
morfologian ja ekologian osasto
Eläintiede (morfologis-ekologinen linja)
Työ säilytetään eläintieteen laitoksen kirjastossa

Tiivistelmä

Tutkimus käsittelee peltöjen pesimälinnuston rakennetta sala- ja avo-ojitetuilla viljapelloilla ja pakettipelloilla. Kenttätyöt suoritettiin vuosina 1973 ja 1974 kahdella suurella peltoaukealla Uudellamaalla, Vantaan kaupungissa. Lintuparien runsaudenarviointi tehtiin nk. kartoitusmenetelmällä. Sala- ja avo-ojitettujen viljapeltöjen lintuyhteisöt olivat hyvin samankaltaiset: paritiheys oli noin 140 paria/km², joista noin 70 % oli kiuruja. Töyhtöhyypän, pensastaskun ja peltosirkun osuus oli noin 20 %. Töyhtöhyppä ja kiuru pesivät myös keskellä tiluspeltoja, muut lajit suosivat peltöjä kiertäviä valtaojien ja peltoteiden reunojen niittykasvialueita. Pensastasku, keltävästäräkki ja niittykirvinen pesivät myös keskellä avo-ojitettuja peltöjä. Salaojituksen vaikutus peltolintuyhteisöihin on pieni pienistä tiluspelloista koostuvilla peltoalueilla. Vanhojen suomalaisten peltolintututkimusten mukaan kiurun tiheys on paljon alhaisempi kuin tämän tutkimuksen mukaan. Ero voi johtua maataloudessa tapahtuneista muutoksista, laskentamenetelmällisistä seikoista tai kiurun kantojen alueellisista ja lyhytaikaisista vaihteluista. Pakettipeltöjen lintujen paritiheys oli 320 paria/km². Useimmat lajit olivat samoja kuin viljapelloillakin. Kiurun suhteellinen osuus oli 22 % ja pensastaskun 27 %. Kiuru oli yhtä runsas kuin viljapelloillakin, töyhtöhyppä puuttui kokonaan, kaikkien muiden maassa pesivien lajien paritiheydet olivat suuremmat kuin viljapelloilla. Vain pakettipelloilla pesineitä lajeja olivat teeri, pensassirkkalintu, pajusirkku, ruokokerttunen ja punavarpunen. Moniyuotiset ruoho- ja heinäkasviyhdykunnat ja pensaikat tarjosivat peltolinnuille pesipaikkoja myös peltöjen keskiosissa. Mikäli pakettipeltöä ei aika ajoin niitetä ja kynnetä, pellolle kehittyy ensin yhtenäinen pensaikko ja noin 20 vuoden kuluttua lehtimetsä. Kasvillisuuden sukkession edetessä lintuyhteisön lajisto muuttuu ja paritiheys kasvaa.